

Enskild motion

Motion till riksdagen 2016/17:178

av **Ann-Britt Åsebol (M)**

Översyn av socialtjänstlagen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av socialtjänstlagen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Omsorgen för äldre personer tillhandahålls enligt två lagar, socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Avgörande för om den äldre personen (65 år och äldre) ska få insatser enligt SoL eller LSS är om funktionsnedsättningen är medfödd eller förvärvad före 65 års ålder. Alla personer – oavsett ålder och funktionsnedsättning – omfattas av SoL.

En mycket vanligt förekommande uppfattning är att det finns en skillnad på nivån på insatser enligt SoL respektive enligt LSS ska ge den enskilde. Enligt SoL ska personer genom det beviljade biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå, medan enligt LSS ska personerna genom insatserna som beviljas tillförsäkras goda levnadsvillkor. ”Skälig levnadsnivå” har uppfattats som en miniminivå eller ett tak för nivån på insatser, till skillnad från det som beskrivs i förarbeten till socialtjänstlagen och till skillnad från hur goda levnadsvillkor enligt LSS uppfattas.

Rättstillämpningen har inte blivit något stöd för kommunerna, då det fortfarande finns få prejudicerande domar gällande skälig levnadsnivå inom äldreomsorgen. De flesta kommuner har tagit fram riktlinjer för behovsbedömning inom äldreomsorgen. Ett skäl är att riktlinjerna ska vara till stöd för biståndshandläggare och andra beslutsfattare när de gör bedömningen av den äldre personens rätt till insatser och ge en likvärdig bedömning mellan handläggare. En risk finns då att riktlinjer blir så styrande att den enskildes behov av insatser inte prövas individuellt och att rättigheterna därmed inskränks.

Just problemen med att tolka begreppet skälig i SoL gör att det finns betydande risk att biståndsbedömningen av en äldre persons omsorgsbehov blir mer beroende av kommunala budgetramar än av den äldres individuella behov. Detta skapar också stora

skillnader mellan kommuner, vilket leder till en mindre jämlik och jämställd omsorg om äldre.

Begreppen välbefinnande i socialtjänstlagens värdegrund komplicerar frågan om skälig levnadsnivå. ”Skälig levnadsnivå” och ”välbefinnande” finns i samma lag och hur de förhåller sig till varandra är svårbegripligt. ”Skälig levnadsnivå” och ”goda levnadsvillkor” är en spänning mellan två begrepp i två olika lagar.

Sedan regleringen av barnomsorgen flyttade till skollagen så är äldreomsorgen det enda område i lagen som omfattar i princip alla människor som uppnår en viss ålder – 65 år och äldre. Det är således den kronologiska åldern, inte hur personen fungerar, som avgör vilken lag som reglerar omsorgen.

En fråga som därför bör utredas är om insatser inom äldreomsorgen som idag ska tillhandahållas inom ramen för socialtjänstlagen eller om insatserna inom äldreomsorgen ska komma via en egen lag. Dessutom bör ifrågasättas om man överhuvudtaget ska ha en åldersgräns. Den kronologiska åldern har visat sig ha allt mindre betydelse vad gäller behov av vård och omsorg och de flesta 65–70-åringar betraktar sig idag ej som äldre.

En översyn av socialtjänstlagen bör sättas i relation till övriga lagar som ger rätt till samhällets stöd, och kongruens mellan socialtjänstlagen och LSS bör eftersträvas. Begreppen goda levnadsvillkor och skälig levnadsnivå bör tydliggöras. Åldersgränsen 65 år i socialtjänstlagens äldreomsorg bör diskuteras och revideras bland annat utifrån det faktum att 65–75-åringar idag är betydligt friskare än för 35 år sedan då lagen trädde i kraft och kanske brytas ut till en egen lag. Det är oavsett på tiden att det görs en ordentlig översyn av socialtjänstlagen så att äldre får rätt till goda levnadsvillkor precis som yngre.

Ann-Britt Åsebol (M)